

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра української мови

СИЛАБУС
Академічна риторика та письмо

підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
галузі знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії
освітньо-наукової програми «Міжнародна відносини
та стратегічні комунікації України та ЄС»

Силабус «Академічна риторика та письмо» підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, освітньо-наукової програми «Міжнародна відносини та стратегічні комунікації України та ЄС».

Розробник: Костусяк Н. М., завідувач кафедри – професор кафедри української мови, доктор філологічних наук, професор.

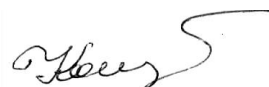
Гарант
освітньо-наукової програми
«Міжнародна відносини та стратегічні комунікації
України та ЄС»

Шуляк А.М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри української мови
протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри: проф. Костусяк Н. М.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна / вечірня форма навчання	галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, освітньо-наукової програми «Міжнародна відносини та стратегічні комунікації України та ЄС», третій рівень ВО (освітньо-науковий)	Нормативна
Кількість годин / кредитів <u>90 / 3</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції <u>20</u> год
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні <u>14</u> год
		Самостійна робота <u>50</u> год
	Консультації <u>6</u> год	
Форма контролю: залік		
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	<i>Костусяк Наталія Миколаївна</i>
Науковий ступінь	<i>доктор філологічних наук</i>
Учене звання	<i>професор кафедри української мови</i>
Посада	<i>завідувач кафедри – професор кафедри української мови</i>
Контактна інформація	<i>т. +38095-11-430-77, kostusyak.nataliia@vnu.edu.ua</i>
Дні занять	<i>http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi</i>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Освітній компонент «Академічна риторика та письмо» зорієнтований на засади пріоритетного нині компетентнісного підходу та спрямований на оволодіння комплексом знань, умінь і навичок, необхідних для освітньо-наукової діяльності успішного фахівця. Головний акцент припадає на: 1) опанування технологій вербальної (усної та писемної форм) і невербальної майстерності академічного мовлення оратора; 2) розвиток елітарної риторичної особистості з критичним способом мислення; 3) вироблення вмінь і навичок екстраполювати основні закони та прийоми красномовства на сферу освіти, навчання, викладання й дослідження; 4) оволодіння методиками та методологіями презентації власних напрацювань; 5) формування найважливіших комунікативних компетенцій сучасного дослідника, який розмовляє вишліфованою, літературно правильною українською мовою, уміє словесно виразити результати свого дослідження, згенеровані нові ідеї з певного наукового напрямку відповідно до освітньо-наукової програми.

Обравши курс «Академічна риторика та письмо» й ґрунтовно опанувавши його, здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії будуть

- **знати:** головні ознаки, види та жанри академічного красномовства; вимоги до написання різножанрових наукових праць й оформлення покликань; концептуальні положення академічної доброчесності, шляхи уникнення плагіату, принципи укладання бібліографії; основні методи подання матеріалу в різножанрових наукових текстах; важливі аспекти вербальної та невербальної комунікації, логічні, психологічні та мовленнєві засади виступу, способи уникнення мовної агресії, норми етикету в академічному спілкуванні; шляхи досягнення успіху в дискусії;

- **уміти:** екстраполювати основні закони риторики на практику; будувати тексти різних жанрів та видів ораторського мистецтва з фахової проблематики відповідно до мети, призначення й умов комунікації, зокрема й виступ на науковому семінарі та захисті дисертації; правильно застосовувати риторичні методи аргументування й універсальні технології переконання, досягаючи поставленої мети, уміло послуговуватися найголовнішими способами спростування; розпізнавати мовне маніпулювання свого опонента; ставити запитання та логічно й правильно відповідати на запитання інших; успішно спілкуватися, послуговуючись різними мережевими ресурсами, працювати, застосовуючи новітні інформаційні технології (освітні платформи, сервіси та ін.); ефективно презентувати результати своїх досліджень.

Оволодівши теоретичними аспектами освітнього компонента «Академічна риторика та письмо», здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії отримають **навички** висококваліфікованого, ерудованого оратора-науковця, здатного критично, креативно й оперативно мислити, правильно, точно й переконливо викласти свою думку з дотриманням необхідних інтонаційних вимог, майстерно оперувати словниковим запасом, вільно послуговуватися ефективними формами мовної комунікації, уміло дискутувати, здобувати перемогу в науковій суперечці, контролювати власну комунікативну діяльність, викликати зацікавлення в співрозмовника й схилити його на свій бік.

Концепція викладання

Основну й найголовнішу інформацію здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії отримають на лекційних заняттях, а також студіюючи навчальний посібник «Академічна риторика»¹. Залежно від обсягу та складності матеріалу на лекціях викладач застосовуватиме пояснювально-ілюстративний метод та / або метод проблемного викладання. Крім того, послуговуватиметься такими методиками, як розповідь, пояснення, бесіда. Результативність практичних занять забезпечуватимуть частково-пошуковий та / або репродуктивний методи, індивідуально-групова форма діяльності й ін.

Упродовж усього семестру викладач відповідатиме на запитання магістрів, надаватиме консультації. Пріоритетним у навчальному процесі викладач вважає толерантний діалог, повагу до думки кожного, комфорт у спілкуванні, взаєморозуміння. Вислухає поради кожного щодо вдосконалення програми й практичних завдань.

2. Пререквізити / Постреквізити

Зазначений освітній компонент перебуває в тісному зв'язку з низкою дисциплін соціально-гуманітарного спрямування, постреквізити - «Іноземна мова для академічних цілей», «Академічна доброчесність та наукова етика».

3. Мета й завдання освітнього компонента

Мета вибіркового освітнього компонента «Академічна риторика та письмо» – оволодіння найважливішими концептуальними й методологічними знаннями, формування вмінь та навичок, необхідних для реалізації науково-дослідної роботи, удосконалення

¹ Костусяк Н. М. Академічна риторика : навч. посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 128 с.

полемічної майстерності й ефективної комунікації фахівця, розвиток практичних навиків ефективного публічного мовлення, можливості їхнього застосування у сфері освіти, навчання, викладання та дослідження з дотриманням норм академічної доброчесності.

До головних завдань курсу *«Академічна риторика та письмо»* належить: 1) формування вмінь і навичок застосувати набуті знання на практиці, зокрема конструювати тексти різних жанрів академічної риторики, вільно комунікувати, аргументуючи власну позицію з певних наукових питань; 2) вироблення вмінь системно аналізувати весь науково-навчальний комунікативний процес, оцінювати та синтезувати нові й комплексні ідеї; 3) виховання почуття поваги до державної мови; 4) формування навичок вдосконалювати власне монологічне та діалогічне мовлення, поглиблювати знання про орфоепічні, орфографічні, граматичні й пунктуаційні норми української мови, її комунікативні та інформаційні можливості; 5) удосконалення соціальних навичок (soft skills), спрямованих на ефективне й успішне міжособистісне та міжгрупове спілкування, міжкультурну комунікацію, підвищення академічних досягнень.

4. Результати навчання (компетентності)

Опанування освітнього компонента *«Академічна риторика та письмо»* передбачає набуття здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) таких загальних (ЗК) і фахових (ФК) **компетентностей**:

ЗК:

ЗК1. Здатність до набуття універсальних навичок дослідника: пошуку, систематизації і синтезу інформації з різних джерел.

ЗК2. Здатність здійснювати пошук, аналіз та критичне осмислення інформації з різних джерел, продукувати нові ідеї.

ЗК3. Здатність подавати складну інформацію у доступній та зрозумілій формі усно та письмово (в тому числі іноземною мовою), використовуючи наукову стилістику та термінологію.

ЗК4. Здатність демонструвати культуру наукового усного і писемного мовлення державною та іноземними мовами при оформленні наукових та академічних текстів, демонстрації результатів наукових досліджень у ході дискусій та наукової полеміки.

ЗК6. Уміння спілкуватися з широкою науковою спільнотою та громадськістю з актуальних питань міжнародних відносин та світової політики, проявляючи дипломатичність та повагу до опонента

ФК:

ФК 2. Здатність до аналітичного мислення та практичних навичок систематизації інформації з метою обробки великих масивів даних, здійснення оцінювання та прогнозування міжнародних відносин

ФК 3. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати аналітичні матеріали та наукові доповіді, здійснювати їх оприлюднення.

ФК 4. Здатність здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

ФК 7. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері міжнародних відносин та світової політики

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Академічне ораторське мистецтво: передумови формування й історія розвитку. Питання академічної доброчесності						
Тема 1. <i>Риторика як мистецтво та наука. Історія її розвитку. Поняття про академічну риторику.</i>	14	4	2	8	–	УО, ДС/ 10 балів
Тема 2. <i>Академічна доброчесність. Оформлення цитувань.</i>	12	2	2	6	2	УО, ДС, ІРЗ / 15 балів
Разом за модулем 1	26	6	4	14	2	25 балів
Змістовий модуль 2. Публічне мовлення в академічній сфері. Вербальна та невербальна майстерність оратора						
Тема 3. <i>Розділи й закони риторики. Жанрові різновиди академічної риторики.</i>	22	6	4	10	2	УО, ДС, ІРЗ / 30 бали
Тема 4. <i>Наукова суперечка. Мистецтво переконання.</i>	14	4	2	8	–	УО, ДС, ІРЗ / 15 балів
Тема 5. <i>Публічні презентації.</i>	14	–	2	10	2	УО, ДС, ІРЗ / 15 балів
Тема 6. <i>Сучасний етикет академічного спілкування. Майстерність формулювання питань і відповідей. Академічна онлайн- та міжкуль-турна комунікація.</i>	14	4	2	8	–	УО, ДС, ІРЗ / 15 балів
Разом за модулем 2	64	14	10	36	4	75
Всього годин / Балів	90	20	14	50	6	100

*Форма контролю: УО – усне опитування, ДС – дискусія, ІРЗ – індивідуальна робота здобувача.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) передбачає поєднання прийомів репродуктивного, частково-пошукового та дослідницького методів. Для забезпечення самостійного опанування матеріалу здобувачам запропоновано перелік необхідної навчальної, навчально-методичної літератури, із нею можна ознайомитися в бібліотеці та відповідних сайтах, покликання на які подано в загальному списку джерел.

Готуючись до практичних занять, аспіранти повинні опрацювали теоретичний матеріал, поданий на лекціях, у навчальному посібникові «Академічна риторика» (Луцьк, 2021) та в інших запропонованих працях, а також виконати практичні завдання, подані після більшості тем (див. навч. посібник «Академічна риторика» (Луцьк, 2021)).

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Політика оцінювання здобувача освіти відповідає «Положенню про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/Polozh_pro_otzin_Red_redMED.pdf та «Положенню про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/1_Визнання_резул_татів_BHY_ім._Л.У._2_ред.pdf.

Аспірант, сумлінно готуючись до практичних занять й *активно* виступаючи на них, а також виконуючи запропоновані викладачем завдання для самостійного опрацювання з дотриманням *норм академічної доброчесності*, може отримати максимально 100 балів. Мета практичних занять – з’ясувати ступінь засвоєння теоретичного матеріалу та формування вмінь і навичок його застосовувати на практиці.

У разі проведення онлайн-занять (через карантинні заходи, воєнні дії) студенти повинні подбати про мікрофон, веб-камеру, справність технічних засобів, що забезпечить успішну віртуальну комунікацію. У такому разі екран має бути ввімкнений у викладача й здобувача освіти.

За наявності документа про опанування сертифікатного курсу, дотичного за проблематикою до освітнього компонента «Академічна риторика та письмо», аспірант може не складати однієї чи кількох тем (відповідно до кількості зазначених у сертифікаті годин).

Здобувач освіти, який підготував наукові публікації, брав участь у роботі конференцій, в олімпіадах, конкурсах наукових робіт і досяг значних результатів, може отримати додаткові (бонусні) бали, які будуть зараховані як результати поточного контролю з освітнього компонента.

Політика викладача щодо дотримання принципів академічної доброчесності

Навчальна діяльність побудована на послідовному дотриманні прав та обов’язків учасники навчального процесу (викладача та здобувачів освіти), визначених Законом України «Про вищу освіту». Відповідаючи на теоретичні питання, виконуючи завдання до практичних занять та передбачених на самостійне опрацювання, аспіранти повинні пам’ятати про неприпустимість подання інформації, що не стосується проблематики, а також мають дотримуватися всіх інших норм академічної доброчесності та кодексу етики. У разі їхнього порушення передбачено покарання, зокрема перескладання тем, заліку та ін.

Див.: 1. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL : <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>. 2. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL : <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/polozhennya-pro-antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Якщо через поважні причини здобувач освіти не відвідав заняття чи хоче покращити свій результат, то в дні консультацій він зможе скласти тему, але не пізніше як за тиждень до дати призначення заліку.

V. Підсумковий контроль

Якщо за результатами поточної роботи здобувач освіти набрав менш ніж 60 балів, то він складатиме залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, одержані під час поточного оцінювання, будуть анульовані. На заліку аспірант може отримати максимально 100 балів.

На заліку для кожного здобувача передбачено окремий білет, що містить два теоретичних питання. Максимальний бал за кожне питання – 50 балів.

За незгоди з оцінкою аспірант має право звернутися до проректора з наукової роботи та вимагати повного розгляду справи.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всівидинавчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Не зараховано

VI. Рекомендована література

Основна

1. Василенко В. А., Герман В. В. Академічна риторика : навч. посібник для студ. гуманіт. ф-в вищ. навч. закл. / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, Сум. філ. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. Суми : Натапуха А. С., 2011. 275 с.

2. Дудка О. М. Загальні принципи створення мультимедійних презентацій та слайд-шоу засобами програми Power Point. Навчальний посібник. 7-ме вид. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника: ЦІТ, 2010. 51 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/275.pdf>.

3. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навч. посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 127 с.

4. Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Інститут філології та суспільствознавства. «Театр слова», науково-дослідна лабораторія. Умань : Вид. «Сочінський», 2013. 375 с.

Додаткова

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація : підручник. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с.

2. Бабич Н. Д. Основи риторики: практикум. Чернівці : Рута, 1999. 100 с.

3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академвидав, 2004. 344 с.

4. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять : навч. посібник. Київ : Кондор, 2003. 264 с.

5. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація. Київ : Академія, 2006. 256 с.

6. Гончарова О. М. Античне красномовство як дискурсивний феномен культури : монографія. Київ : НАКККіМ, 2011. 272 с.

7. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. 208 с.

8. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства : навч. посібник. Київ : КНУТД, 2013. 244 с.

9. Дюмін О. З., Ніколаєва А. О. Ділове спілкування. (Риторика та ораторське мистецтво) : практ. посіб. Харків : Вид-во ХТУРЕ, 2001. 146 с.

10. Каньоса П. С. Риторика : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2011. 207 с.

11. Коваленко С. Сучасна риторика. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 184 с.

12. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. Київ : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.
13. Колотілова Н. А. Риторика : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
14. Костусяк Н. М., Навальна М. І. Терміни на позначення платформ та сервісів дистанційного навчання в онлайн-комунікації. *Волинська філологічна : текст і контекст. Полоністичні студії : зб. наук. пр.* Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 27. С. 70–80.
15. Костусяк Н. М., Приймачок О. І. Текстові лакуни міжслов'янського художнього перекладу в аспекті міжкультурної комунікації. *Лінгвостилістичні студії.* Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. Вип. 11. С. 65–78.
16. Кравець Л. В., Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 300 с.
17. Красницька О. В. Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації : практикум / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського, каф. сусп. наук. Київ : Компринт, 2019. 109 с.
18. Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку : навч. посібник / Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 248 с.
19. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика : підручник / Нац. ун-т «Львів. політехніка». 2-ге вид., допов. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. 495 с.
20. Левчук І. П. Мистецтво урочистої промови: теоретичний мінімум. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 20 с.
21. Макович Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Словник термінів і понять з риторики. Львів : [б. в.], 2016. 140 с.
22. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
23. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посібник / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 239 с.
24. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посібник. Київ : Вища школа, 2003. 311 с.
25. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: навч. посібник. Київ : Кондор, 2010. 182 с.
26. Онуфрієнко Г. С. Риторика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 592 с.
27. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. Львів : ПАІС, 2007. 168 с.
28. Сагач Г. М. Риторика. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 566 с.
29. Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики. Київ : МАУП, 2006. 280 с.
30. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
31. Спанатій Л. С. Риторика : навч. посібник. Київ : Ін Юре, 2008. 144 с.
32. Стехіна В. М. Неориторика в масовій комунікації : навч. посібник. Київ : НТУУ «КПІ», 2017. 144 с.
33. Хоменко І. В. Еристика: Мистецтво полеміки : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 191 с.
34. Чибісова Н. Г., Тарасова О. І. Риторика : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 228 с.
35. Kostusiak N., Navalna M., Prymachok O., Pozharska N., Yushak V., Sheremet A. Utterances of Debitive Modality in Associative-Psychological Dimension. AD ALTA: Journal of

Interdisciplinary Research, 2022. Vol. 12, Issue 1, Spec. Issue XXVII. P. 35–40. URL : http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120127/papers/A_08.pdf.

Інтернет-ресурси

1. Бацевич Ф. Лінгвокультурні аспекти комунікативної толерантності. *Філософсько-культурологічні проблеми мови і комунікації*. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27353/1l- Batsevych.pdf?sequence=1>.
2. Дизайн презентації.
URL : <http://www.kievoit.ippo.kubg.edu.ua/kievoit/2013/69/69.html>.
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL : http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
4. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту». URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html>.
5. Кодекс академічної доброчесності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. URL : <https://ra.eenu.edu.ua/dokumentatsiya/normativni-dokumenty-snu-imeni-lesi-u/>.
6. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-263 від 20 травня 2020 року «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/do-pitannya-uniknennya-problem-i-pomilok-u-praktikah-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti>.
7. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>.
8. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. URL : <https://ra.eenu.edu.ua/dokumentatsiya/normativni-dokumenty-snu-imeni-lesi-u/>.
9. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>.
10. Створення презентацій в Power Point. URL : <http://rodak.if.ua/komptech/samost-prez.htm>.
11. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с. URL : https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Academic_Writing_Course.pdf.